

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 4 krone, za Ogrsko 5 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 6 kron, za Ameriko pa 8 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 8 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptujju, gledališko poslopje štev. 3.

Stajerc

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inzeratov) je za celo stran K 80— za 1/2 strani K 40— za 1/4 strani K 20— za 1/8 strani K 10— za 1/16 strani K 5— za 1/32 strani K 250 za 1/64 strani K 1.— Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 39.

V Ptujju v nedeljo dne 1. novembra 1914.

XV. letnik.

Svetovna vojska.

V Galiciji napredujemo stalno. — Vsa Bukovina prosta sovražnika. — Na ruskem Poljskem dosegli smo skupno z nemško armado imenitne uspehe. — Pri Ivangorodu smo mnogo tisoč Rusov vjeli. — Rusi poskušajo z ogromno premočjo protinapad. — Srbi in Črnogorci bili so zopet večkrat hudo tepeni. — Italija zasede južno Albanijo. — Na Francoskem velikanska bitka nemške armade proti Francozom, Anglezem in Belgijcem še ni odločena, pa stoji za Nemce ugodno.

Doslej ne moremo poročati o prav nobeni res važni odločitvi. V Galiciji prodira naša armada z nedoseženo hrabrostjo naprej in je z združeno z nemško armado sunila tudi že daleč proti poljsko-ruski trdnjavi Varšavi. Tam se mora v kratkem času pričeti ena tistih ogromnih odločilnih bitk, ki bodo za končni izid te svetovne vojne merodajne. Čeprav poskušajo Rusi zdaj v svojem obupu strastni protinapad, je vendar danes že precej gotovo, da bodo puške zveznih nemških in avstrijskih armad nad to azijsko invazijo zmagale. Pravičnost mora vendar — podpirana z nedoseženo hrabrostjo naših vojakov — zmagati nad omini, ki so mislili kraljemorilce in azijske barbabe postaviti na čelo Evrope...

Proti Srbom in Črnogorcem smo dosegli tudi v preteklem tednu celo vrsto lepih uspehov. Tako smo zasedli dva utrjena kraja na Srbskem in smo očistili vso Bosno od nasitnega sovražnika.

Kar se tiče morskih bitk, niso mogli francoski parniki doslej proti nam prav nobenih uspehov doseči. Sovražniki jedo in pijo v Adriji, v ostalem pa ne prihajajo blizu naših bregov. Pač pa se je posrečilo naši mali a hrabri mornarici, doseči nekaj malih, razmeroma pa vendar lepih uspehov.

Naravnost gigantičen je boj, ki ga pelje zdaj nemška vzhodna armada zoper združene Francoze, Angleže in Belgijce. Belgija leži pod

nemškimi nogami, Francozi in Angleži pa se zaman trudijo, vstaviti zmagoviti pohod Nemcev ob severno-francoskem obrežju. Kmalu bodo prišli Nemci do Calaisa in s tem bo tudi Anglija, ta prava zločinska povzročiteljica te krvave vojne, ogrožena in v nevarnosti.

Treba je da odbržimo v teh težkih časih, pogum in hrabrost tudi mi, ki smo doma! In prepričanje nam je potrebno, da bomo končno vendar zmagali nad vsemi sovražniki!

Živel naš cesar!

Przemysl in Redlova izdaja.

Iz Budimpešte poročajo: Neki honvedski stotnik, ki je dospel iz Przemysla v Veliki Varadin, poroča o obleganju Przemysla: Kako trdno so bili Rusi prepričani, da bo vsled izdaje Redla zavzeli Przemysl, dokazujejo besede ki jih je rekel neki ruski parlamentar spremljajočemu ga avstrijskemu častniku pri slovesu: „Na svidenje v 48 urah v Przemyslu!“ Dne 5. oktobra smo vjeli brezlično brzobjavko carja ruskemu poveljniku Dimitrijevu, v kateri je car zahteval, da mora biti Przemysl v treh dneh v ruskih rokah. Nato je sledil strahovit napad na Przemysl, ki je trajal tri dni. Kljub temu znašajo naše izgube približno 3%, ker so Rusi na podlagi Redlove izdaje obstreljevali prazne pozicije. Kakor znano je bil oblegovalec Przemysla, general Dimitrijevič, za brezuspešno obleganje

trdnjave odlikovan z Jurjevim redom II. razreda.

Zopetno zasedenje Črnovic.

Od torka sem je v Črnovicah zopet avstrijsko vojaštvo. Rusi, ki so bili začasno zasedli mesto, so se bili obnašali še primerno obzirno. Iz ozirov na Romunijo so Rusi prizanesli tudi pokrajinam, kjer žive Romuni. Tudi so Rusi prvotno mestu naloženo kontribucijo 300.000 kron mestu zopet vrnil. Ko se je stališče ruskih čet poslabšalo, so mesto zopet zapustili. Okrog in okrog mesta so Rusi napravili močne zakope, ostali pa so tam samo majhni oddelki 200—300 mož, ki so svoje pozicije takoj zapustili, čim so se približali Avstriji. „Pester Lloyd“ piše k zopetnemu zasedenju mesta: Z občudovanja vredno trdnostjo in neomajno zvestobo je mesto prineslo drugo gospodarstvo, prepričano, da se bo kmalo obrnilo na boljše. Da so se Rusi umaknili iz Črnovic, ni nič drugega, kakor brezpomembna epizoda v splošnem ruskem umikanju. Politično pa je dejstvo, da so Črnovice zopet v naših rokah, sila pomembno. Sedaj je treba samo še, da se Rusi umaknejo iz Lvova.

Srbi ob česti Mokra-Rogatica poraženi. — Juvažstvo naših čet.

Dunaj, 23. oktobra. (Kor. urad.) Uradno razglajajo dne 23. oktobra:

Močne srbske in črnogorske čete, ki so svoječasnno vdrlle v jugovzhodne obmejne pokrajine v vzhodni Bosni, v katerih ni bilo naših

čet in ki so na domače mohamedansko prebivalstvo poslale tudi nebrzdano drubal ropajočih četašev, smo dne 22. oktobra po 3dnevni ljutih bojih porazili na prostoru ob obeh straneh ceste Mokro-Rogatica in jih prisili, da so se jadrno umaknili.

Potrobnosti tega boja, v katerem so se naše čete bile brez primere bravurozno ter sovražnika opetovano vrgle z bajonetom iz raznih zapored ležečih, utrjenih postojank, si pridržujemo z ozirom na nadaljne, v teku se nahajajoče akcije za prihodnje poročilo.

Potiorek, feldcajgmajster.

Francoske ladje so se ustrašile avstrijskega podmorskega čolna.

Dubrovnik. Francosko brodovje, ki je brez vsakega uspeha bombardiralo Puntó d' Ostro, je manifestiralo svojo boječnost. Stvar je ta-le: Naš podmorski čoln je šel nasproti tem sovražnim ladjam. Ko so ga od daleč zapazile, so spremenile smer ter odplule z največjo hitrostjo na morsko gladino. Streljale so močno, ali brez uspeha; napravile niso nobene škode. Pomislite, samo en naš podmorski čoln napravi tak strah, da francoske ladje beže. — Iz Herzeg Novega se nam poroča: V soboto zjutraj smo slišali v daljavi močno gromenje, kar je pomenilo, da je francosko brodovje blizu. Konečno se je opazilo na morju mnogo ladij, ki so se pomikale proti trdnjavam ob vhodu v Boki. Iz neposredne bližine so pričele z vso silo streljati na neko našo torpedovko, ki je bila zunaj, in na trdnjavo Puntó d'Orso, ali vse brez uspeha. Ustrelili so večkrat iz daljave od 8 do 10 km. Ljudstvo se je zbralo in opazovalo s težkim srcem usodo torpedovke, okoli katere se je zaradi padanja granat vzdigovalo morje 10 m visoko. Vsak je bil vesel, ko se torpedovka srečno vrnila v luko.

Cesarjevo pismo prebivalstvu v Galiciji in Bukovini.

K.-B. Dunaj, 26. oktobra. Listi objavljajo sledeče najvišje ročno pismo:

Ljubi grof Stürgel!

Vojno stanje, ki nalaga vsemu prebivalstvu monarhije občutne žrtve, leži posebno težko na pokrajinah Galicije in Bukovine, prizadetih od vojaških operacij.

Z globoko žalostjo napolnila Me je čez te pokrajine došla nesreča. Moji zvesti podaniki, ki so bili ogroženi v svoji osebni varnosti, v mirni posesti podedovane grude, v kupčiji in delu, so sigurni Mojega očetovskega sočutja. Pričakujem od njih patrijotične vztrajnosti, da bodejo njim naloženo izkušnjo pogumno prenašali in v trdnem zaupanju na boljšo in popolnoma trdno zasigurano bodočnost moško vse storili, da ozdravijo rane domačega gospodarskega življenja.

Pooblaščam Mojo vladó, da od vojne neposredno prizadetim deželam svojo posebno skrb

Dan mrtvih.

Listje pada.

Že se pojavlja hladni predzimski vihar in nam grabi zadnje jesenske cvetlice. Kmalu bode zakrila bela odeja vso planjavo in vso krasoto cvetja, veselja ter sreče. . . V tihi bojazni pričakuje človeška duša zimo, to trinoginjo, to brezsrčno zatiraliko, brez katere bi se smehljala otroško-vernemu človeštvu večna spomlad.

Listje pada . . .

In ta otožni čas umiranja nature izbralo si je človeško srce, da pretóči par solz ob grobovih vseh onih, ki so nam šli naprej v deželo sence in neznanosti. Padanje listja je naši po misterijah hrepeneči duši nekako znamenje, nekak simbol smrti in večnosti, ki uredničuje besedo: prah si bil in prah bodeš zopet. . .

Listje pada . . . Človeku je, kakor da bi postal milejši in mirnejši, blagejši in rahločut-

obrača in da za sedaj v svrhu odprave hude bede skupno s poklicanimi lokalnimi činitelji potrebne odredbe stori. Imam polno zaupanje, da bode prebivalstvo, ako bode s to pomočjo bedo trenutka pretrpelo, sigurno Moje nadaljne trajne skrbi, na katero sme zanesljivo upati, da bode potem tudi v stanu, odpraviti oškodovanje splošnega blagostanja ter pridobiti zopet trdne podlage za blagonosni razvoj kulturnega življenja.

Dunaj, 25. oktobra 1914.

Franc Jožef I. r. Stürgk I. r.

Položaj na vzhodnem bojišču.

„Pester Lloyd“ priobčtuje iz očitno podučenega vira razpravo o položaju na vzhodnem bojišču. Iz te razprave izhaja, da so združene naše in nemške čete sovražniku sedaj tudi kvantitativno enake. Le premoč ruske armade je zakrivila, da nismo mogli izkoristiti svojih zmag pri Krasniku, Lublinu, Zamostu in Tyšovcu. Naše po številu takrat mnogo slabše čete pa so vendar ustavile sovražnikovo ofenzivo na reki San in prizadjale so ruski armadi take izgube, da je potrebovala štiri tedne, predno jih je nadomestila. Med tem sta se zaveznika z novo vneto pripravljala. Nemška armada ki je operirala na Nidi, se nahaja sedaj južno od železnice Kijelce, Radom in Ivangorod. Ta armada seveda ni mogla odbiti ruskega napada pri Varšavi. Operacije med Rusodom in Varšavo je marveč prevzela druga armada.

Popolnoma na tihem se je zbrala namreč začetkom septembra med Vratislavo in Poznanjem nemška vojska, sestavljena iz vzhodno-pruskih čet in iz neizčrpnih nemških rezerv. Sredi meseca septembra so pričele drdrati nepregledne vrste vojaških vlakov proti Kališu. Od tam so korakali nemški voji v notranjost Poljske v smeri Kališ Lodž in Čenstohov-Petrokov. Že začetkom meseca oktobra se je nahajala ogromna nemška armada le še 100 km pred Varšavo. Poveljnik te armade, ki se pripravlja, da osvobodi Varšavo iz ruskih rok, je slavni general Hindenburg.

Začetkom septembra je prispel v Vratislavo visok avstrijski general. Sestal se je z generalom Hindenburgom in ta dva moža sta izdelala operacijski načrt, ki se je sedaj že v prvih spopadih z Rusi obnesel. Oba generala sta se razšla: Hindenburg na fronto nemške armade, baron Conrad pa v glavni tabor, kjer posluje kot vrhovni poveljnik mogočnih armad in kjer ima sedaj priliko pokazati vse svoje vojaške vrline.

Nemško-avstrijska armada se je podala na pohod in njeni voji so pričeli pridirati v prostoru med Skiernjivicami in Krakovom. Ta armada šteje milijon vojakov.

Ruski generali niso dolgo vedeli, kaj pripravljata zaveznika. Še le začetkoma oktobra so zapazili kakšna nevarnost da grozi Varšavi. V vsej naglici so prepeljali ogromne čete iz Galicije k Lublinu in iz Brest-Litovska k Varšavi in Ivangorodu. Med tem pa so se nemške čete vedno bolj približevale Varšavi in pričele

nejši, kadar pojejo jokavi zvonovi Vsehsvetih raz priprostih cerkev. Trenutek dolgo začuti ves ta krščanski svet, da je njegovo življenje le prašek v večnosti, da je človek le kapljica v morju, da pride in izgine z vsem svojim divjim sovraštvom in z vso svojo žarečo, cvetočo ljubeznijo. Trenutek dolgo ponehajo vsa človeška malenkostna nasprotja, ki smo si jih mi priljivkavci izumili, da težje živimo, da jokamo in tarnamo, da nas zaničuje vsa druga modrejša kreatura. Iz jesenske megle vstaja čudovita in grozovita postava, zavita v bele prte, s koščenimi rokami, z vdrtimi očmi — v roki koso — Smrt, večna, nepremagljiva vladarica, proti kateri ne pomaga nobena revolucija, ki je nedotakljiva kakor božje sonce, ki nas napravlja vse ednake in nas polaga prej ali slej vse pod ednake griče ljubljene zemljice. . . Smrt! Ti si diktator! Ti si zapovednik! Ti si sodnik in proti tebi ne velja noben rekurz! . . . Smrt!

blokirati zapadno fronto ivangorodsko. Zavrnilo so suneč 8 ruskih zborov in upati je, da bodo naše motorne baterije prav kmalu zagrmle pred Varšavo.

Seveda je postavila tudi Rusija proti zaveznikom ogromne mase svojega vojaštva. Med Karpati in Ivangorodom ima več kakor 80 pehotnih divizij, od vzhodno-pruskih mej so vrgli ruski generali močne oddelke na Varšavo. V prostor med Varšavo in Ivangorodom je došlo iz Galicije kakih 20 ruskih divizij. Te veličanske spremembe so povzročile v ruski armadi dokaj nereda in treba bo mnogo časa, predno se fronte zopet uredijo in se etapne črte spravijo v sklad z nastalimi operacijskimi spremembami. To slabost ruske armade bodeta zavezništva seveda krepko izkoristila.

Rusija ima seveda doma še znatne rezerve. Začetkom septembra je poklicala letošnje rekrute — kakih 600.000 — pod zastavo, ki se mrzlično vežbajo. Sedaj kliče že letnik 1915, — toda vprašanje je, ali razpolaga tudi z zadostnim številom instruktorjev. Z veliko vneto delujejo ruske orožarne, da nadomestijo izgube na materijalu in zlasti Putilovski zavodi vliivajo noč in dan topove, katerih je Rusija izgubila morda že tisoč. Verjetno je, da Putilovski zavodi ne zadostujejo; lahko artiljerijo je naročala Rusija dosedaj pri Kruppu, težke možnarje pri Schneiderju v Creuzotu. Ti dve tovarni pa sedaj seveda ne pridete v poštev.

Iz vsega tega izhaja, da se nahajati avstrijska in nemška armada v jako ugodni situaciji. Trdno lahko upamo, da bo uspeh orožja sedaj definitivno na naši strani.

Vzhodna Bosna prosta sovražnika.

K.-B. Dunaj, 27. oktobra. Uradno se razglša: 27. oktobra. Na Romanja Planini premagane srbsko-črnogorske moči bile so po 4dnevem nepretrganem zasledovanju pri Višegradu in Gorazdi čez Drino vržene. Naši vojaki zaplenili so pri temu v šoli pri Hanstjenici mnogo artiljerijskega in infanterijskega streljiva. Pridobili so tudi v zadnjih bojih na Veliko Brdo-Vracivici mašinske puške ter pogorske topove.

Vzhodna Bosna je tedaj do Drine od nasprotnika očiščena.

Istega dne, ko so bili Srbi in Črnogorci čez Drino nazaj vrženi, dosegli so tudi naši na Srbskem stoječi vojaki znatni uspeh.

Dva utrjena sovražnikova kraja v Mačvi zavzeli so v šturmu pri temu so dobili 4 mašinske puške, 600 pušk in bomb ter napravili mnogo vjetnikov.

Potiorek, feldcajgmajster.

10.000 Rusov vjetih.

K.-B. Dunaj, 27. oktobra. — Uradno se razglša: 27. oktobra opoludne. — Položaj v srednji Galiciji je nespremenjen.

Ti stisneš v tvojih koščenih prstih vso kulturo in modrost, vso delavnost in vso zločinstvo, vso ljubezen in vso zahrbtnost, — in nič ne ostane od vse te človeške šare nego kupček strohnelih kosti in praha. . .

Nekaj velikanskega leži v kultu smrti; in božanska je misel, da imata kralj in berač oba ednaki zadaji vzdihljaj. Pa istotako velika je misel, ki nas smrti tako rekoč približuje, ki nas v prazniku Vsehsvetih pusti nekako občevati z mrtvimi, katere obredi in ceremonije tvorijo nekako vez med nami, ki nas še božje sonce obseja in med onimi, ki spijo tam doli večno spanje brez solz in sanj. . . Pa tudi vzgojevalna je ta misel, neprecenljiv vzgojitelj je ta praznik. To se ne more zanikati. Smrt nas ne pozna kot politike, kot mogočne dostojanstvenike in lačne proletarce, kot pripadnike te ali one narodnosti in vere, — smrt je za vse ednaka. In kdor misli s pametjo in s poštenim

Južno-zahodno od Iwan goroda, stojijo naši z neprekosljivo hrabrostjo bojujoči se kôri, od katerih je eden sam napravil čez 10.000 ruskih vjetnikov, v boju s premočnimi sovražniki.

Namestnik šefa generalštaba pl. Höfer, generalmajor.

Hrabri in odločilni nastop tretjega armadnega zbora pred Przemyslom.

Kakor se naknadno iz Przemysla javlja, je imel 3. armadni zbor tudi priliko, v neki težavni situaciji nele hrabro, temveč tudi odločilno nastopiti. Pri Radimnu se je zapletla dne 8. oktobra ena honvedska divizija na severni fronti v boj z mnogo močnejšimi sovražniki četami, ki so naskakovale čez Malkovice. Situacija je postajala na tej točki že jako kočljiva in v pogibelji ni bila le naša honvedska divizija, temveč še večji interesi. V tem trenutku so udarile iz zapada z vso silo čete III. zbora na sovražnika. Po ljutem boju je naš domači zbor rešil honvedsko divizijo ter zavzel tako važne ruske pozicije, da so se morali Rusi s severno-zapadne trdnjavske fronte sploh umakniti. Šle so nazaj čez Radimno na vzhodni breg reke San.

Kako se je potopil donavski monitor „Temes.“

„Az Est“ prinaša poročila nekega strojnega podčastnika monitorja „Temes“, ki se je v Savi potopil. Poročilo pravi:

Dne 22. oktobra zvečer so poslali „Temes“ iz Šabaca proti Kupinovu, kamor je monitor tudi došel kljub temu, da je srbska infanterija in artiljerija streljala na monitor, večidel seveda brez uspeha. „Temes“ je odgovarjala z velikim uspehom ter razbila več sovražnikovih strojnih pušk. Po končani poizvedovalni vožnji se je „Temes“ vrnila. Nekako ob pol 1. ponoči je dospela topničarka zraven Grahovca do takozvanih Carskih otokov. V tem trenutku je zabobnela silna eksplozija. Neka mina se je bila razletela pod municijskim skladiščem monitorja. Velik del sprednjega dela je bil odtrgan. Ladja se je začela potapljati in voda je vdiral v njo. Naenkrat se je razpočil tudi kotel s silnim pokom. Poveljniški mostiček se je nagnil na stran, ostal pa je na površju. Pod vodo so se pogrezili prostori za stroje, municijsko skladišče, častniške kabine in kabine za moštvo. Stroji so se takoj ustavili električne naprave niso več funkcijonirale. Ladja je bila popolnoma v temi. To je bilo delo par minut.

Ladja se je nagnila na stran in voda je pljusnila čez krov. Moštvo in častniki so storiili vse, da rešijo ladjo. Reševalna dela so se vršila z največjim mirom. Moštvo je ostalo do zadnjega trenutka na svojem mestu ter mirno izvrševalo povelja častnikov. Poskušali so s sesalkami spraviti vodo iz ladje, toda zaman. Med tem se je zbrala na srbskem bregu gruča, ki je streljala na ladjo. „Temes“ je dala sedaj sledeči patroljski ladji z raketami znamenja, nakar je ta ladja tudi takoj priplula, ter prevzela ranjence.

Ko je bilo jasno, da so reševalna dela brezuspešna, so častniki in moštvo prestopili na patrolski čoln. „Temes“ se je potopila, poveljniški stolpič, stolp za topove in del krova gledajo

soecm na smrt, ta ne bode pustil nikdar preloviti svoje duše od strupenega sovražstva. Smrt nas razdružuje in vendar nas najbolj združuje...

Letošnji praznik Vsehsvetih je tako grozovit, kakor ga zgodovina človeška še ni poznala. Ob grobu svoje ranjke mamice prižigaš svečo, ti blede žena, in vendar ne veš, je-li ni ta sveča namenjena tudi za tvojega moža, za tvojega sina, ki si ga v trpljenju rodila in ki se bori zdaj bogve kje za domačo grudo... Milijoni krepkih mož stojijo danes in gledajo v dežju šrapnel in granatov, v nevihti bajonetov in krogelj smrti v oči. Grobovi se odpirajo v neskončni vrsti, črni in požrešni, in mlada čvrsta trupla, polna zdravja, padajo v te grobove...

Tako praznujemo letos Vesevete za vse, vse one, ki prelivajo kri za ljubljenega cesarja in domovino. Svečice žarjo...

iz vode. Od moštva pogrešajo 33 mož, ko je razpočil kotel. Med reševalnim delom smo videli mnogo razmesarjenih trupel in delov teles. Da so ostali častniki živi, je samo srečen slučaj, ker so stali vsi v poveljniškem stolpu. Zjutraj je dospela naša infanterija v čolnih do monitorja ter rešila kar se je še dalo rešiti. Rešeno moštvo so pod neprestanim streljanjem Srbov spravili v Jarak in potem v Mitrovico, kjer so dobili vojniki infanterijske uniforme, ker so bili večidel brez oblek. Deset ranjenih so prepeljali v Rumo. Ostala posadka monitorja se je odpeljala v Budimpešto. „Temes“ je bila od začetka vojne v službi in je bila ona ladja, ki je 29. julija oddala prvi strel na Belgrad.

Novi uspehi na Srbskem.

K.-B. Dunaj, 28. oktobra. Uradno se poroča: — 28. oktobra. — Dne 27. t. m. dosegli smo na Srbskem nove uspehe. Naši vojniki zavzeli so Ravnje in močno utrjeno sovražnikovo mesto ob obrežni cesti od Crnabare v Mačvi po hrabri sovražnikovi branitvi v šturmu. Pri temu pridobili smo 4 kanone in 8 mašinskih pušk. Vjeli pa smo 5 oficirjev in 500 mož ter zaplenili mnogo vojnega materijala.

Potiorek, fem.

Bukovina zopet v naših rokah.

Bukareški „Universal“ piše: Ruske čete so v sredo popoldne zapustile Črnovice ter se umaknile preko Sadagore deloma na gališko mejo, deloma k četam na galiških bojiščih. Avstrijske čete so pregnale Ruse iz Bukovine. V sredo so dospole rezervne čete v Črnovice. Rusi so zapustili glavno mesto Bukovine brez boja. Ruski gubernator Evreinov je bil še v sredo v avstrijski Novosielici, kjer je prenočil v hiši posestnika Krausa. Odhod Rusov iz Črnovic je trajal 34 ur. Ob 10. zvečer je prispela prva avstrijska patrolja 12 mož v mesto, tekem noči pa je došlo več oddelkov. Glavni del avstrijskih čet je došel drugi dan dopoldne. Avstrijske čete so dobile zadnji dan v Bukovini ojačenja ter so pregnale Ruse iz krajev Sereth, Franzenthal in Terešem. Od ruskega gubernatorja kot župan postavljeni odvetnik Dr. Bocancea je pobegnil na Romnsko. Predno so Rusi zapustili mesto, so vzeli kot tala s seboj veletržca Viljema Belgraya in židovskega kantorja Sechterja.

Ruse je potreba umakniti se iz Črnovic presenetila. Še v nedeljo je zapovedal gubernator,

da mora mesto povodom godu careviča razobesiti ruske zastave. Ta dan se je vršila ob Serethu bitka, v kateri so bili Rusi poraženi. V ponedeljek je izbrnila med ruskimi trgovci, ki so bili prišli iz Rusije na sejm, panika.

„Az Est“ poroča, da sta železnici Črnovice-Dornavatra in Črnovice Ickani zopet popravljene. Deželnega predsednika grofa Merana so pričakovali v Črnovicah 24. oktobra. Na čelu naših čet je došel v mesto nadporočnik Fischer, ki je bil v bitki pri Mialcu vzel Rusom 2 strojni puški in 2 topa. Rusi so bili 14. in 15. oktobra prodrli blizu do Radauca ter so napadli tudi vlak v Harno, bili pa so zavrnjeni, tako da Radauc ni bil nikdar v njihovih rokah. Prodiranje naših čet je Ruse popolnoma presenetilo, tako da niso imeli časa razdejati državnih poslopj. Kljub temu je marsikaj poškodovano. Na pošti so razbili notranjo opravo, enako tudi na orožniškemu poveljništvu. Iz vladne palače in iz policijskega ravnateljstva so spravili mnogo aktov v Rusijo. Tudi kolodvor je poškodovan. Privatnim hišam so večidel prizanesli.

Francosko brodogve v Adriji.

Splitsko „Naše Jedinstvo“ poroča: V soboto, dne 17. oktobra, se je francosko brodogve ob 9. dopoldne ponovno pojavilo pred Boko Kotorsko. Iz daljave je francoske ladje bombardirale rtič d'Ostro. Francozi so izstrelili okrog 100 strelcev, toda naši jim nišo odgovarjali, ker njihove granate niso mogle doseči naših utrd. Približno okrog pol 11. dopoldne so francoske ladje zopet izginile. V Dubrovniku so videli samo siluete francoskih ladij in dim.

Francoske ladje so pobegnile pred našim podmorskim čolnom. Čim so ga opazile, so takoj spremenile svojo smer, prenehale z artiljerijskim ognjem ter z največjo brzino odplule na široko morje.

Istemu listu poročajo iz Herzeg Novoga: V soboto, dne 17. oktobra zjutraj, smo slišali v daljavi silno grmenje topov, znak, da je francosko brodogve blizu. Končno smo zagledali na morskii gladini celo vrsto vojnih ladij, ki so se približevale utrdbam v Boki. Iz neposredne bližine se je jelo obstreljevati Punto d'Ostro in eno izmed naših torpedovk, ki se je nahajala zunaj pristanišča. Izstrelile so iz daljave 8 do 10 km brezbroj strelcev, toda brez vsakega uspeha.

Na obali se je zbrala silna množica ljudstva, ki je motrila ta prizor. Bila je v strahu za usodo naše torpedovke, okrog katere se je vsled padanja granat dvigalo morje 10 m visoko.

Zemljevid Galicije in Poljske.

Osterreichische Kriegsschauplatz in Galizien und Polen.

Na ruskem bojišču imajo nemške in avstro-ogrške armade lepe uspehe zaznamovati. Medtem ko se Nemci pod generalom Hindenburgom krepko proti Varšavi pomikajo, kar bode končno doneslo do obleganja te ruske trdnjave, vrgli

so avstro-ogrski vojniki sovražnika iz raznih krajev nazaj. Tako pri Magiere vzhodno Przemysla in pri Tyskovicu. Južno od Magiere napravili so mnogo vjetnikov. Prinašamo zemljevid teh dežel, ki bode naše čitatelje gotovo vrlo zanimal.

Toda prešlo je nekaj minut in naša torpedovka se vrne nepoškodovana v pristanišče, francosko brodovje pa je izginilo za obzorjem.

Črnogorska zastava v Zagrebu.

K. B. Zagreb, 28. oktobra. Danes se je na trgu pred kornim zapovedništvom eno črnogorsko zastavo razstavilo, katero je ena naših pogorskih brigad dne 6. oktobra v boju pridobila.

Vri praporščak.

Jelačićev polk je bil v zadnjih bojih ob Drini nameščen na zelo izpostavljeni postojanki. Neki praporščak je znal svoje ljudi navdušiti za najnevarnejša junaštva in se je tudi prebil z njimi skozi sovražne čete. Bil je ranjen in prepeljali so ga z 20 možmi njegove stotnije v Zagreb. V Zagrebu so hoteli v bolnišnici namestiti praporščaka v častniško sobo, a praporščak je prosil, naj ga raje puste pri njegovih hrabrih Ličanih, čemur so tudi ugodili. In praporščak je sedaj sobni poveljnik pri svojih ljudeh, njihov tolažnik in svetovalec, ki jih razvedruje s svojim vedno svežim humorjem. Če pa začenja veselo razpoloženje ponehavati in ljudje hočejo obupovati, tedaj pa zagrmi po sobi praporščakovo povelje: „Nastop!“ In vojaki, ležeči v pločevinastih oblogih, ki se ne morejo ganiti s postelje, se zakrohotaajo na vse grlo . . .

Novo armade.

„Kölnische Zeitung“ piše: Vest, da se na Angleškem 1.200.000 mož vežba za vojaško službo, je malo verjetna. Mogoče je, da Angležem res ne manjka ljudi, ker jih je mnogo brez posla in jih je samo v tekstilni industriji glasom „ekonomista“ pol milijona brez zaslužka. Toda Angleži nimajo zmognih ljudi, da bi rekrute podučevali. Vrh tega očita angleško časopisje vojnemu ministerstvu, da ni pripravljeno za organizacijo velikih mas, ker nima za nje ne oblek, ne orožja. „Times“ in drugi angleški časopisi so nedavno tega pisali, da Angleška še tedaj ne bo mislila na mir, ko bo že zadnji ruski kozak stal ob Uralu in bo zadnji sluga v Bordeauxu vjet. Angleška pravi, da je doslej poslala v vojno samo svoje predstraže, masa pa da pride v jeseni leta 1915. Ta izpoved kaže, da gre angleška mobilizacija le počasi naprej, kar dela na Francoskem slabo kri. V oficijalnih izkazih pravijo Angleži, da so do 10. oktobra izgubili 1541 oficirjev in 32.880 vojakov. To je velikansko odstotek, ker Angleži sami računajo, da so doslej poslali na bojišče samo 200.000 mož. Od 10. oktobra naprej so imeli Angleži seveda še nove izgube. Na vsak način pa angleška armada broječa 1 milijon mož, ne vzemirja Nemčije. Pri oboroženem narodu, kakor je nemški, se bori vsak za svojo domovino in ne kakor pri Angležih za devet ali sedaj 15 šilingov na dan. Zvišanje vojaške plače najboljša priča, kako je navdušenje angleških prostovoljcev. Naši prostovoljci, dasi niso plačani, dajo svoje življenje za domovino. Njih je dva milijona, Avstrija pa jih ima pol drugi milijon. Ti trije pa in en pol milijona mož bodo v kratkem izvežbani. Če se jim doda še letnih 1914., znaša to na Nemškem in v Avstriji en milijon več. Na razpolaganje je torej 4 in pol milijona mož proti takoimenovanemu milijonu 200.000 Angležev, in to zadostno govori, kako je ciniti angleške baharije.

Koliko sovražnikov so Nemci že vjeli?

Iz Berlina poročajo listi: Do 21. oktobra bilo je v vjetniških taborih na Nemškem: Francozov: 2.472 oficirjev, 146.897 vojakov; — Rusov: 2.164 oficirjev, 104.524 vojakov; — Belgijcev: 547 oficirjev, 31.378 vojakov; — Angležev: 218 oficirjev, 8.669 vojakov. — Med temi vjetniki je 6 francoskih, 18 ruskih (med njimi 2 zapovedujoča) in 3 belgijskih generalov. Vse skupaj vjeli so torej hrabri naši

nemški zavezniki 296.869, torej skoraj 300 tisoč sovražnikov. — To je bilo pa le do 21. oktobra. Med tem časom pa do danes napravili so zopet mnogo tisoč vjetih, tako da je število vjetih sovražnikov že 300.000 daleč prekosilo.

Utrjevanje Pariza.

Berolin, 24. oktobra. (Kor.-urad.) „Vossische Zeitung“ javlja preko Kodanja: Dela pri pariških utrdbah se nadaljujejo s podvojeno silo. Gubernator Gallieni je ukazal, da se spravi iz pariških bolnišnic vsi ranjenci. Izvedenci sodijo, da je Pariz založen s premogom le do srede decembra. Vojna uprava je sklenila odpraviti rdeče hlače pri armadi ter jih nadomestiti z modrosivimi.

Nekaj o topovih in njih nabojih.

Vsak dan beremo ali slišimo pripovedovati ranjence o topovih in njihovem smrtonosnem delovanju. Ne bo odveč, če prav na kratko opišemo to vrsto bojnega orožja.

Topovi, ki služijo roškovanju na suhem, so dvojne vrste: kanoni in možnarji (ali havbice). Kanoni imajo dolge cevi in mečejo svoja zrna nizko pri tleh, naravnost proti sovražnim ciljem. Ako se cilj, na primer sovražna četa ali nizek okop, za katerim je skrita, vidi, streljajo nanjo kanoni. Če pa je sovražnik skrit za visokim okopom ali za hribom, tako da ga ni videti, ga vzamejo na piko možnarji. Ti imajo kratke cevi in streljajo visoko v zrak obrnjeni, tako da strel najprej leti visoko napošev v zrak, potem pa, ko doseže višek, pada zopet pošev proti svojemu cilju, ki ga zadene od zgoraj navzdol. Naša artilerija (topništvo) je razdeljena v kanonske in možnarske polke (Feld-Kanonen-Regimenter in Haubitzen-Regimenter). 42 cm topovi, ki rušijo francoske in belgijske trdnjave kakor piškave orehe, so veliki možnarji, katerih cev ima v premeru 42 cm.

Nabijajo ali bašejo topove s podolgastimi, več kilogramov težkimi naboji. Nekdaj so bili ti naboji okrogli (odtod ime kroglja) in iz celega kosa. Rabili so jih samo za rušenje trdnjav. Danes streljajo tudi na sovražne roje na prostem. Da dosežejo uspehe, ne smejo biti naboji iz celega in okrogli (temveč so podolgasti zato, da se vsled zarez v topovi cevi začno vrteti okoli svoje osi in ostanejo v pravi smeri, ter imajo pri udarcu večjo silo) in votli ter napolnjeni z razstrelivom, ki najbolj razirga ob svojem času, in tako povzroči večjo škodo sovražniku. Ti naboji so tudi dvojne vrste:

granate in šrapneli. Granate so sicer iz celega kosa jekla, a so votle in napolnjene z razstrelivom. Ko zadenejo na oviro (zemljo ali zid), se najprej nekoliko vanjo zarijejo, potem pa na drobne kosce razlete in vse kar je blizu, razbijejo. Zato se z granatami obstreljujejo močne utrdbe in okopi. Šrapnel se po zunanje loči od granate le po tem, da ima na srednjem koncu „špico“ iz mesinga. Napolnjeni so šrapneli z nad 300 krogljami, ki so v lite v maso od žvepla in drugih razstreljivih snovi. S posebnim ključem (francozom) se sprednji konec tako zasučje, da se ob določenem času masa odnotraj vžge, špico odbije in nad sovražnika se vsuje, kakor iz strelne puške, toča krogel od zgoraj dol. Te krogle niso tako snažne in drobne, kakor iz puške, zato so rane od šrapnelov večje in se rade tudi gnoje. Vsled tega se vojaki najbolj boje šrapnelovih ran.

Nemški uspehi.

K. B. Berlin, 27. oktobra. Wolffova pisarna poroča: Veliki glavni tabor, 27. oktobra dopoldne. — Naznanilo najvišjega armadnega vodstva:

Boji ob koncu Yser-Ypres-kanala pri Ypres in južno-zahodno Lille nadaljujejo se z isto trdovratnostjo. Nemško vojaštvo napravilo je tudi večeraj napredke. Na ostalih delih glavne fronte na vzhodu se bistveni dogodki niso prigodili.

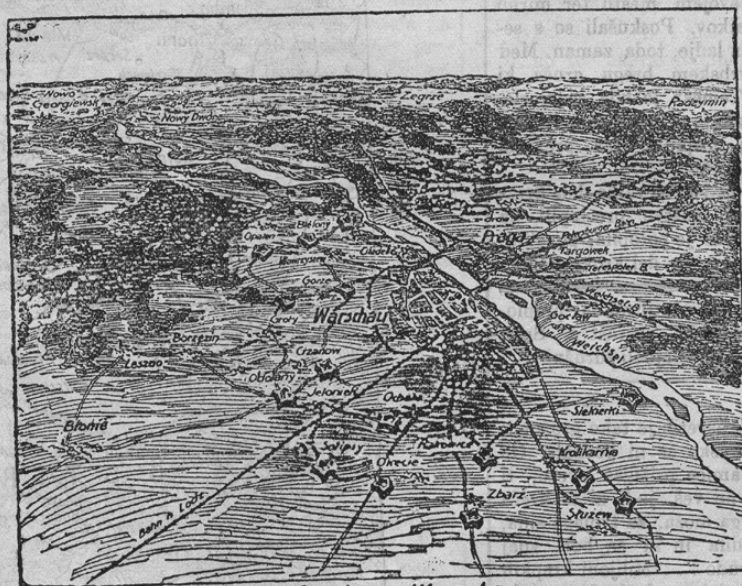
Zahodno od Avgustowa je napad Nemcev v počasnem napredovanju. Jugo-zahodno od Varšave bili so vsi napadi velikih ruskih moči od naših vojakov nazaj vrženi. Severno od Iwangoroda prekorčili so novi ruski armadni kōri reko Weichsel.

Božič na bojišču.

Božič se bliža, praznik ljubezni in domačije. Bodisi reven ali bogat, vsak pripravi — bodisi iz trudapolnih prihrankov, bodisi iz preobilnosti, tistim, ki so najbližji njegovemu srcu kako darilo. Komu se ne porose oči, če pomisli na naše vojake, ki izpolnjujejo v tem času, daleč od doma, mogoče v zapuščeni okolici, najplemenitejšo a tudi najtežavnejšo dolžnost. Vojni preskrbovalni urad c. in kr. vojnega ministrstva je sklenil poslati junakom skromno božično darilo in v ta namen naklonil pol milijona kron. Če tudi je ta svota zdatna, le ne zadošča,

Varšava.

Danes prinašamo sliko ruske trdnjave Varšava. Vkljub velikemu naporu se Rusom ni posrečilo, ustaviti napredovanje nemške in avstro-ogrske armade proti Varšavi. 60 kilometrov zahodno od Varšave bila je ruska kavaljerija hudo tepena in kmalu bode pričel grozoviti napad na Varšavo samo. Varšava leži ob levem bregu reke Weichsel in je glavno mesto ednako imenovanega okraja ter središče mnogih železnic. Varšava je jako močno utrjena in poleg tega je v njeni bližini večina ruske armade združena.

Reliefkarte von Warschau.

po 3.—, 5.—, 6.— kron se dobijo v zalogi

tole (Zimmersessel) SLAWITSCH & HELLER trgovina v Ptuj. 688